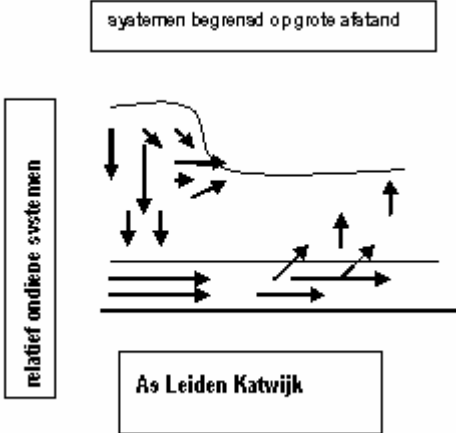

4. Provincie Zuid Holland / As Leiden Katwijk

Tekstkader 4.1: As Leiden – Katwijk (ALK-gebied)

Typologie

Clusters van bronlocaties op hogere gronden met uitstroming naar omliggende polders. Deels hoogdynamische gebied, onder verschillende bevoegde gezagen (Leiden, provincie). Elders in provincie Zuid-Holland doen zich vergelijkbare situaties voor.

Thema's

- overwegingen voor aanwijzing van beheergebieden (ALK, elders);
- interbestuurlijke afstemming en samenwerking: bevoegde gezagen beheergebied 'Leiden' respectievelijk 'cluster Katwijk / Rijnsburg';
- segmentatie binnen beheergebied: 'Katwijk centrum', 'Rijnsburg centrum', 'bedrijventerrein bloemenveiling';
- betekenis van gebiedsgericht beheer voor objectgebonden nazorg.

4.1 Algemeen

Het plangebied 'As Leiden Katwijk' (ALK) is één van de gebieden in Zuid-Holland met bestuurlijke prioriteit voor de geïntegreerde aanpak van ruimtelijke en economische ontwikkeling (opgenomen in het zgn. College Werk Programma). Het plangebied omvat de verstedelijkte zone langs de benedenloop van de Oude Rijn (figuur 4.1). De ruimtelijke structuur volgt uit de ligging van strandwallen en strandvlaktes, doorbroken door van de Oude Rijn, en de naast de rivier gelegen oeverwallen. De huidige verstedelijking is het resultaat van de bewoning van hogere gronden door de eeuwen heen. In het plangebied wonen ongeveer een kwart miljoen mensen. Door in dit gebied de verdere verstedelijking op te vangen wordt het buitengebied zo veel als mogelijk gevrijwaard van versterking.

Figuur 4.1: Overzicht casusgebied 'As Leiden Katwijk'

Kernkwaliteiten van het gebied zijn de hoge natuurlijke, recreatieve en cultuurhistorische waarden, de centrale ligging tussen de Zuidvleugel en de Noordvleugel van de Randstad, de gedifferentieerde woonmilieus (stad, tuin & dorp, kustplaats) en een sterke, kennisintensieve bedrijvigheid (lifescience, ruimtevaart, agrobusiness). De gebiedsontwikkeling wordt ingegeven door de gebrekkige bereikbaarheid, het ontbreken van ruimte voor nieuwe ontwikkelingen en op een aantal plaatsen 'verrommeling'. Met de integrale gebiedsontwikkeling wordt beoogd:

- het openhouden van de Bollenstreek en het Groene Hart;
- versterking van een ecologische verbindingzone tussen het Groene Hart en het duingebied;
- realisatie van infrastructuur (RijnGouweLijn, Rijnlandroute), met verdichting bij stationslocaties;
- het opvangen van woningbehoefte in de regio, mede door ontwikkeling van het vliegveld Valkenburg;
- het revitaliseren van bestaande en ontwikkelen van nieuwe bedrijventerreinen.

Figuur 4.2 geeft een indruk van het plangebied en de beoogde ontwikkeling. De dynamiek biedt kansen voor het gebruik van de ondergrond en de doelmatige omgang met bodemverontreiniging. De provincie Zuid-Holland streeft naar versterking van deze synergie¹. Ze wil daarbij onnodige hinder door bodemvervuiling op de gewenste ontwikkeling en het gebruik van maaiveld en ondergrond wegnemen. Tenslotte streeft de provincie naar doelmatig beheer van restverontreiniging, in de vorm van nazorg voor individuele gevallen / objecten, beheer van groepen gevallen (bv. dempingen) en / of door gebiedsgericht beheer.

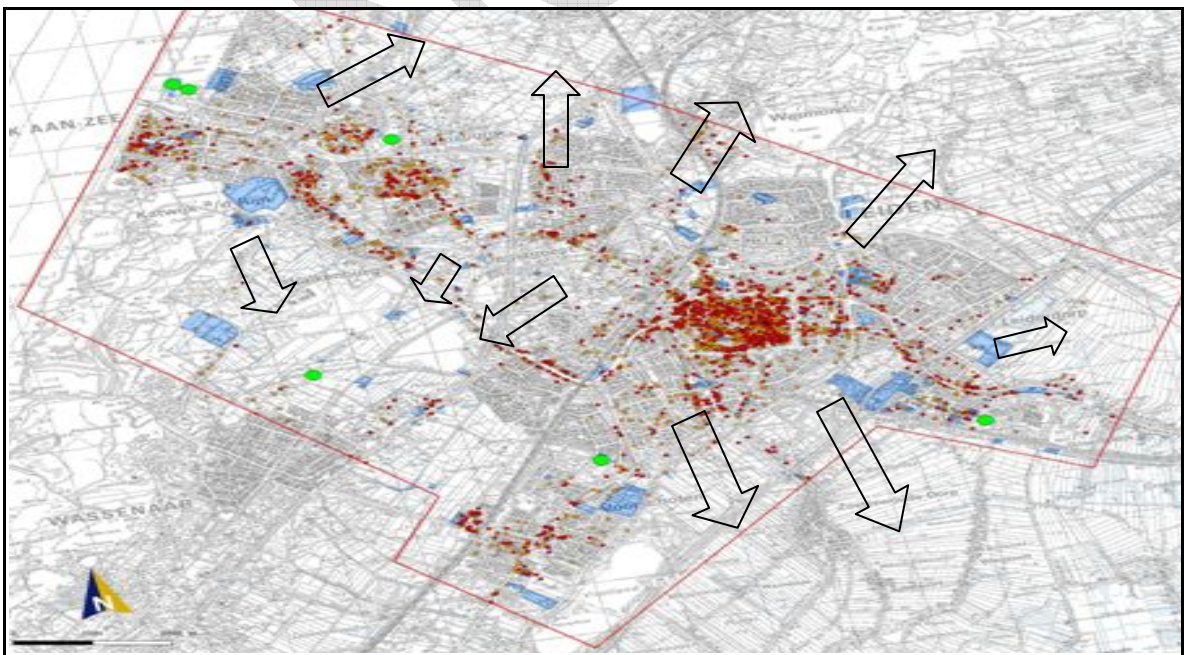
4.2 Bodemsysteem en verontreinigingsituatie

Het bodem- en grondwatersysteem in het gehele gebied wordt bepaald door een laag goed doorlatend zand (holoceen, 1^e watervoerend pakket) onder een deklaag van klei en veen. De

¹ Zie o.a. Bodemvisie: Duurzaam bodembeheer in relatie tot ruimtelijke ontwikkeling, december 2005

Figuur 4.2: Ruimtelijke en functionele opgave ALK-gebied, o.a. Rijn-Gouwe lijn met stedelijke verdichting nabij stationslocaties, bioscience park en open ruimte c.q. groene corridors.

Figuur 4.3: Voorkomen van (vermoedelijk) ernstig verontreinigde locaties (exclusief dempingen en erfverhardingen), indicatief stromingsrichting grondwater

dikte van de deklaag is zo'n 10 meter, wat dikker naar de kust toe, wat dunner van de kust af. De kuststrook zelf bestaat uit duinen en strandwallen zonder deklaag. In de buurt van de monding van de Oude Rijn, onder Katwijk, is de bodemopbouw meer complex. De rivier heeft hier de zandwal doorsneden, later is het ingesleten rivierbed weer gevuld met afwisselend zandige, kleiige en venige lagen.

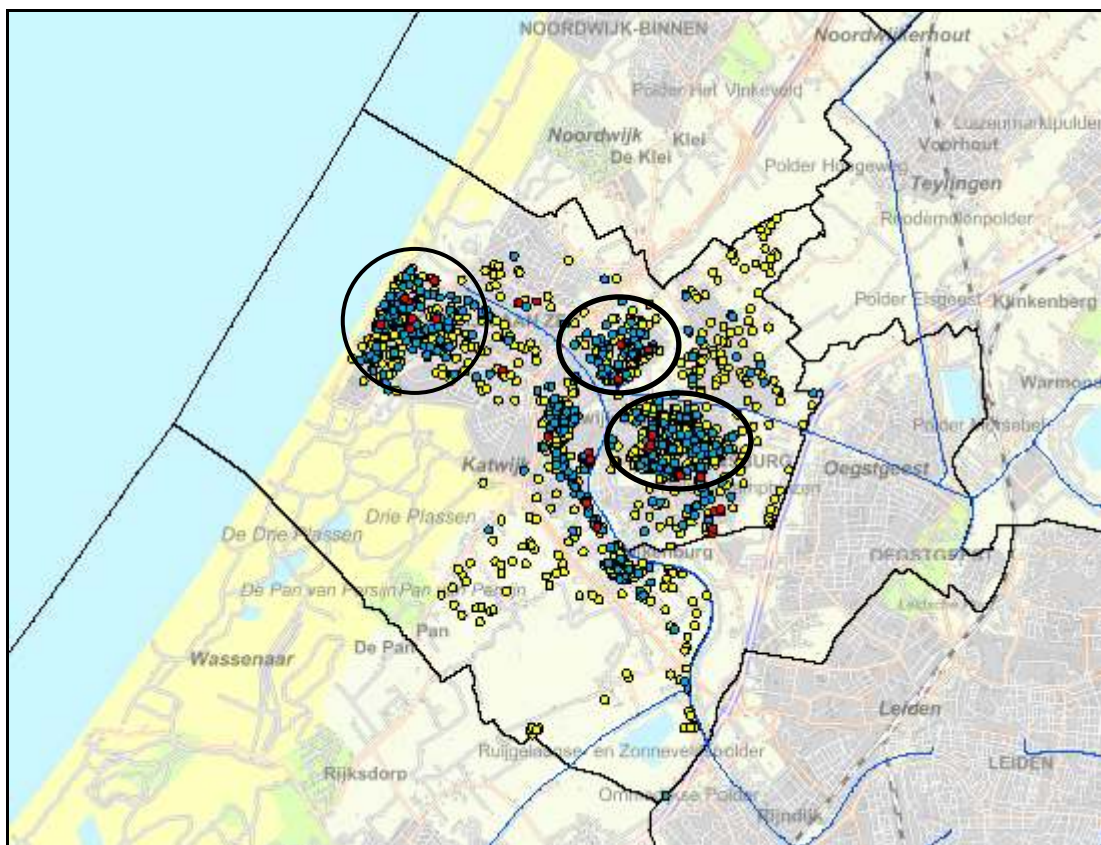
Het overgrote deel van de verontreinigde locaties ligt in het gebied waar de deklaag aanwezig is. De neerslag die infiltreert en verontreiniging meevoert stroomt voornamelijk verticaal door de deklaag. In het 1^e watervoerend pakket vindt vervolgens verspreiding in horizontale richting plaats. Onder Katwijk en Rijnsburg stroomt dit in noordoostelijke richting naar het poldergebied tussen Rijnsburg en Voorhout. Aan de zuidkant van het gebied, in de omgeving van Valkenburg, is de grondwaterstroming zuidoostelijk gericht, naar het poldergebied tussen Leiden en Wassenaar. In de nabijheid van oppervlaktewater (Oude Rijn, Afwateringskanaal) treedt lokaal uitstroming van ondiep grondwater naar het oppervlaktewater op. Op grotere schaal geldt voor het ALK-gebied een vergelijkbaar stromingsbeeld: uitstroming in noordelijke richting (naar Haarlemmermeer en Kager Plassen), uitstroming in zuidelijke richting (naar de gebieden rond Zoeterwoude, Leiderdorp en Rijnwoude) en langs de rivier in kleine lokale systemen. Onderin het watervoerende pakket is het grondwater zout. Het zoute water stroomt vanaf de kust in oostelijke richting naar het Groene Hart. Vanuit de duinen stroomt vergelijkbaar zoet grondwater in oostelijke richting. Het zoete (duim)grondwater en lokaal infiltrerend neerslagoverschot 'drijven' op het zoute grondwater. Opgeloste verontreinigingen blijven daardoor relatief hoog in de watervoerende laag, en volgen zo vooral de minder diepe en meer lokale stromingspatronen.

In het ALK-gebied ligt een groot aantal bekende en vermoedelijk verontreinigde locaties. Figuur 4.3 geeft een indicatief beeld, het laat zien hoe de (mogelijke) vervuiling gelegen is in clusters (stedelijk gebied, bedrijventerreinen) en langs lijnen (uitvalswegen, oevers van vaarroutes). Gebiedsgericht beheer betreft primair de verontreinigingen in het 1^e watervoerend pakket. Het gaat daarbij om locaties met mobiele verontreiniging tot (mogelijk) onder de deklaag, het onderscheid ligt bij ca. 10 m-mv. Impliciet worden dan ook de mobiele verontreinigingen in de deklaag beheerd. In verband met nazorg zijn ook andere objecten die beheerd moeten worden van belang. Voor de provincie als bevoegd gezag gaat het in Katwijk / Rijnsburg om de volgende 'portefeuille' (in grootte orde, een nauwkeuriger analyse wordt voorbereid):

- historisch verdachte locaties, mobiele verontreiniging ca. 1300 (in Katwijk / Rijnsburg én Bollenstreek)
- waarvan vermoedelijk ernstig verontreinigd ca. 600 (idem)
- waarvan potentieel spoedeisend ca. 30 (in Katwijk / Rijnsburg)

- Wbb / SEB gevallen, ernstig / mobiel, > 10 m diep ca. 30 (ALK-gebied)
- NAVOS-stortplaatsen, grondwater > I-waarde ca. 10 (idem)
- idem, grondwater > T-waarde ca. 150 (idem)
- Nazorg-objecten, IBC en/of monitoringverplichting ca. 20 (idem)

Figuur 4.4 geeft een indruk van de locaties waar voor de provincie als bevoegd gezag nog onderzoek, sanering en/of beheer aan de orde zijn. Het merendeel van de locaties ligt in clusters zoals de dorpskernen (Katwijk aan Zee, Katwijk a/d Rijn, Rijnsburg), bij bedrijventerreinen (oa omgeving Flora te Rijnsburg, bedrijventerrein 't Heen Katwijk) en langs uitvalswegen en vaarroutes. In het buitengebied liggen verspreid verontreinigde bedrijfslocaties (benzinetankstations, werven, brandstofopslagen bij tuinderijen) en voormalige stortplaatsen (Leemtewet, NAVOS).

Figuur 4.4: Locaties met verdenking van mobiele verontreiniging (geel), 'potentiële spoedlocaties' (blauw) en 'bekende' gevallen van ernstige grondwaterverontreiniging (rood), met clusters Katwijk centrum, Rijnsburg en bloemenveiling

In Leiden is de opgave vergelijkbaar, met een grote concentratie van locaties in en om het centrum (figuur 4.3). In Leiden bevinden zich enkele tientallen gevallen van verontreiniging in het diepere grondwater, waaronder een groot aantal chemische wasserijen.

4.3 Segmentatie binnen het beheergebied

Figuur 4.4 laat zien dat in het ALK-gebied waar de provincie bevoegd gezag is een aantal clusters liggen: 'Katwijk centrum', 'Rijnsburg centrum', 'bedrijventerrein bloemenveiling'. Overwogen wordt of een gebiedsgerichte benadering hier uitkomst biedt.

Cluster Katwijk

Juist onder Katwijk is de bodemopbouw meer complex door de gelaagdheid en de insnijding van de voormalige rivierbedding. De verontreinigingen kunnen daardoor dieper weglopen. De hydrologie in dit gebied is complex, hierover bestaan verschillende inzichten. De effecten van ingrepen en beheermaatregelen zijn daarom minder goed voorspelbaar, dit moet worden gecompenseerd door een grotere intensiteit van monitoring. Het voordeel van een gebiedsgerichte benadering kan dan niet verzilverd worden. Het betreft tenslotte een relatief klein aantal (bekende) saneringsgevallen met diepe grondwaterverontreiniging, de meeste verontreiniging is (vermoedelijk) oppervlakkig. Dit maakt dat het aanwijzen van een 'beheergebied Katwijk' op dit moment niet opportuun. De gevalsgerichte aanpak, eventueel geclusterd voor naburige gevallen, lijkt hier te voldoen.

Cluster Rijnsburg

De ondergrond en geohydrologie van Rijnsburg lenen zich voor gebiedsgericht beheer. Eventuele grondwaterverontreiniging zou zich verspreiden in een goed begrensde laag, in voorspelbare richting naar een bewaakbare grens. De in het cluster gelegen gevallen van bodemverontreiniging zijn echter relatief klein en ondiep. Verwacht wordt dat hier met de sanering van bronlocaties en verontreinigingskernen volstaan kan worden. Een gebiedsgerichte benadering biedt dan geen voordeel.

Cluster bloemenveiling

Enkele clusters in het beschouwde gebied betreffen bedrijventerrein waaronder de bloemenveiling en omgeving. Hier ligt een integrale aanpak voor de hand. Het is onzeker of de overheidssubsidie of de saneringsplicht voor eigenaren en erfpachters van bedrijfsterrinen 'vanzelf' tot een integrale aanpak zullen leiden. Gebiedsontwikkeling en programma's voor revitalisering van bedrijventerreinen lijken daarvoor meer succesvolle triggers. De provincie zoekt en bevordert in dat verband de samenloop tussen onderzoek / sanering / beheer van bodemverontreiniging en ruimtelijke / functionele ontwikkeling. In die zin is het veilingterrein een kandidaat voor een integrale aanpak. Dat staat echter los van de gebiedsbenadering in onderhavig verband.

4.4 Overwegingen voor gebiedsgericht beheer

De provincie beraadt zich op de vraag waar ze gebiedsgericht beheer zou willen overwegen en welke overwegingen dan gelden. Ze verwacht hierop bevestiging te zullen worden door gemeenten / probleemhebbers wanneer de gebiedsgerichte benadering veel voordeliger (b)lijkt dan de gevalsgerichte benadering. In de bureaustudie is al een aantal potentiële beheergebieden geïdentificeerd (zie Achtergronddocument I). De provincie analyseert nu in meer detail haar 'werkvoorraad'. Niet elk cluster van (vermoedelijke) gevallen van grondwaterverontreiniging leent zich voor een gebiedsgericht beheer. Onderstaand worden enkele overwegingen belicht.

Ruimtelijke schaal

Figuur 4.4 laat zien dat ook in relatief kleine steden als Katwijk en Rijnsburg een grote dichtheid kennen van (mogelijke) gevallen van mobiele bodemverontreiniging. Dit is ook het geval in andere

plaatsen in Zuid Holland. Als het dan ook gaat om een open, doorlatende ondergrond waar infiltratie optreedt, verdient het overweging om een gebiedsgerichte benadering te volgen. De bureaustudie van mogelijke beheergebieden neemt deze combinatie van factoren als startpunt (zie Handreiking hoofdstuk 2 en Achtergronddocument I). Voor Leiden zou volgens de gebruikte methodiek een gebiedsgericht beheer interessant kunnen zijn, Katwijk en Rijnsburg werden niet als zodanig geïdentificeerd. De belangrijkste reden hiervan is de omvang van het beheergebied: de in Katwijk, Rijnsburg etc gelegen clusters zijn ieder afzonderlijk (te) klein geacht. Met elkaar echter voldoen ze ruimschoots aan dit criterium. Dit illustreert dat 'ruimtelijke schaal', mede door onderverdeling of juist samenvoeging van deelgebieden een rol speelt.

Een beheergebied moet ruimtelijk significant zijn. Niet alleen uit oogpunt van schaalvoordeel (ruimte, tijd), maar ook uit oogpunt van bestuurlijk-juridische betekenis. Er zijn binnen en buiten het beheersgebied verschillende regimes geldig, elke grens leidt tot spanning. Dit kan betekenen dat een potentieel zoekgebied, na nauwkeuriger analyse van de daarin gelegen (mogelijke) saneringsgevallen, uiteen valt in te kleine eenheden. Er kan dan voor worden gekozen deze niet gebiedsgericht maar gevalsgericht of geclusterd aan te pakken. Andersom kunnen er clusters blijken die in eerste aanzet niet voor gebiedsgericht beheer in aanmerking komen (ieder voor zich te klein van omvang, of met te weinig 'gevallen'), maar die wel kunnen worden opgenomen in een groter verband.

Verzilveren van voordeel: optimalisatie sanering bronlocaties

Een voordeel van gebiedsgericht beheer van grondwaterverontreiniging hangt samen met de optimalisatie van de saneringsaanpak van bronlocatie en verontreinigingskernen. Dit voordeel wordt vooral verzilverd in gebieden met grote dynamiek. Dit is in aan de orde in (delen van) de verschillende CWP-projectgebieden of bij revitalisatie van (grote) bedrijventerreinen. Dynamiek speelt ook in kleiner verband, zoals in het centrumgebied van Katwijk aan Zee. Hier blijkt bij nadere beschouwing dat er geen sprake is van omvangrijke, samenhangende grondwaterverontreiniging. Dan kan worden volstaan met de klassieke, individuele gevalsbenadering, of met een geclusterde aanpak van belendende saneringen.

Verzilveren van voordeel: optimalisatie beheer restverontreiniging

Een ander voordeel van gebiedsgericht beheer betreft de monitoring en het beheer van restverontreiniging in het grondwater. Dit voordeel kan vooral worden verzilverd als het grondwatersysteem grote, ruimtelijk begrensde eenheden vormt. Het grondwatersysteem in het ALK-gebied leent zich hier in beginsel goed voor: het 1^e watervoerend pakket is begrensd, de stromingsrichting daarin is bekend, deze kan zo nodig beheerst worden. In het ALK-gebied betekent dit wel dat het beheergebied operationeel wordt onderverdeeld, in samenhang met de plaatselijke stromingsrichting (noordrand, zuidzijde). Juist onder Katwijk is de bodemopbouw meer complex door de gelaagdheid en de insnijding van de voormalige rivierbedding. De verontreinigingen kunnen dieper wegllopen, de effecten van ingrepen en beheermaatregelen zijn minder goed voorspelbaar, de intensiteit van monitoring neemt toe. Het voordeel van een gebiedsgerichte benadering kan dan niet verzilverd worden.

Herkenbare en erkende begrenzingen

De grens van een beheergebied wordt bij voorkeur gelegd op natuurlijke overgangen in het grondwatersysteem. Voor het noordelijke ALK-gebied is dat bij uitstroming naar de polders aan de noordoostkant. Voor het 'beheergebied Rijnsburg' zou deze grens passen. De grondwaterverontreiniging onder Katwijk aan Zee en onder de oeverstrook Oude Rijn staan (ook) onder invloed van andere stromingspatronen. De hydrologie in dit gebied is complex, hierover bestaan verschillende inzichten. Dit maakt dat het aanwijzen van een 'beheergebied Katwijk' op dit moment niet opportuun.

Een 'beheergebied Leiden' is goed te verdedigen. De grote gevallen van grondwaterverontreinigingen liggen in en rond het centrum. Dit is verhard gebied, omgeven door oppervlaktewater. Van nature of met geringe inspanning kan in het watervoerende pakket een situatie worden gecreëerd die 'naar buiten toe' gesloten is, al dan niet in combinatie met benutting van de ondergrond of grondwater. De inspanningen voor bodemsanering kunnen vervolgens worden gericht op het verantwoord mogelijk maken van gebruik van maaiveld en ondergrond.

Het beheer moet bij voorkeur zijn gevestigd in een bestuurlijk en maatschappelijk herkenbaar gebied. Dit bevordert draagvlak en vergroot de bruikbaarheid en handhaafbaarheid in de praktijk. Gedacht kan worden aan:

- gemeentegrens;
- stedelijk gebied binnen een centrumring;
- (groot) industriegebied / bedrijventerrein;
- herkenbare 'natuurlijke', ruimtelijke en/of geohydrologische grenzen (rivier, beek, polderdijk).

Grensoverschrijdende samenwerking kan een extra stimulans geven, bijvoorbeeld wanneer provincie en/of gemeente(n) voor aanpalende gebieden tegelijk opwerken, of wanneer gemeente, beheerder en gebruikers samen beheer ontwikkelen voor een betrokken (industrie)gebied. Deze overwegingen kunnen er aan bijdragen om (potentiële) beheergebieden te selecteren, te verruimen of derden bij de ontwikkeling van gebiedsgericht beheer te betrekken.

Voldoende gegevensgrondslag, iteratief proces

Een zwakke gegevensgrondslag gaat ten koste van draagvlak en bemoeilijkt besluitvorming. Dat wil niet zeggen dat 'alles' bekend en onderzocht moet zijn, of dat gedetailleerde modelexercities noodzakelijk zijn. Minimaal nodig is een gedeeld beeld op hoofdlijnen van de werking van het natuurlijk systeem, de verontreinigingssituatie, daar aan verbonden hinder en risico's, en de wijze waarop het gebiedsgericht beheer deze adresseert. Na een eerste oordeelsvorming kunnen verder onderzoek en detaillering volgen, ten behoeve van besluitvorming of voor de vormgeving van het beheer.

De werking van het natuurlijk systeem is voor de eerste beeldvorming vaak voldoende bekend. In het voorbeeld Katwijk bestaat zodanig onduidelijkheid over de grondwaterstroming dat dit moet worden aangevuld voordat besluitvorming mogelijk is. De verontreinigingssituatie is - in het algemeen - onvolledig maar voldoende in beeld. De aanwezigheid van een aantal 'bevestigde' en significante grondwaterverontreinigingen is voldoende aanleiding om gebiedsgericht beheer te overwegen. Mogelijk aanwezige, maar nog niet bevestigde grondwater- verontreiniging vormt een

extra argument. De huidige controleslag van 'historisch verdachte locaties', door 'papieren' controle en verificatieonderzoek, is op zich nuttig maar hoeft niet te worden afgewacht.

Maatwerk

Het gebruikte zoekprofiel selecteert grondwatersystemen met een open karakter, waarin verspreiding vanuit een bronlocatie makkelijk kan plaatsvinden (zandgrond, infiltratie). Deze eigenschappen laten zich nuanceren. Een slecht doorlatende deklaag lijkt in eerste instantie tegen een gebiedsgerichte benadering te pleiten. Als daaronder een goede doorlatende, horizontaal doorstroomde zandlaag ligt is, keert dit argument om. Deze situatie leent zich juist goed voor een gebiedsgerichte aanpak, in Rotterdam, Leiden en elders in Zuid-Holland.

In sommige gevallen is sprake van een stabiele geohydrologische situatie, zoals bij grondwaterstroming vanuit hogere gronden (bv oeverwal) wegstromen naar een naastgelegen lager gebied. Een normaliter stabiel stromingsbeeld leidt ertoe dat 'pluimen' zich vanuit de bronlocaties langs een relatief éénduidige weg in de ondergrond verspreiden. Veel 'gevallen' bij elkaar in de buurt wil dan niet zeggen dat een gebiedsgerichte aanpak het meest passend is, de afzonderlijke pluimen en bronlocaties kunnen gevalsgericht worden benaderd. Dynamiek in de ondergrond doorbreekt deze uniformiteit en kan de keuze voor een gebiedsbenadering versterken. Dit wanneer 'pluimen' verstoord, verweven en uiteengetrokken zijn geraakt, door wisselingen in het regionale geohydrologische systeem (starten / stoppen van grote winningen, wijziging in inrichting en waterhuishouding polder), of door veel kleine ingrepen in de buurt van de bronlocaties (locatieontwikkeling, tijdelijke bemalingen). De keuze voor één van de benaderingen is maatwerk voor elk beschouwd potentieel beheersgebied.

4.5 Interbestuurlijke afstemming en samenwerking

Het ALK-gebied is onderdeel van het 'grondwaterlichaam zout' in het stroomgebied Rijn-West. In Wbb-verband is de gemeente Leiden zelfstandig bevoegd, de provincie is dit voor de omliggende gemeenten. Leiden en provincie onderhouden contact over de mogelijkheden en voordelen van een integrale aanpak (functieontwikkeling en sanering) en de ontwikkeling van gebiedsgericht beheer. De gemeente betreft daarin de Milieudienst Zuid-Holland Midden. De gemeente onderkent de bezwaren van de huidige praktijk. Vooral het beleidsuitgangspunt 'geen verspreiding' is lastig bij bemalingen voor locatieontwikkeling, het werkt vertragend en kostenverhogend. De gemeente cq milieudienst is bereid om een meer genuanceerde benadering te volgen, mits er geen verslechtering van de milieukwaliteit optreedt of belangen van derden geschaad worden, bijvoorbeeld omdat vluchtige verontreiniging onder een woning komt te liggen. De bewijslast ligt primair bij de initiatiefnemer van een sanering / bemaling. Een coulante opstelling, in meer complexe situaties, moet bekrachtigd zijn door een bestuursbesluit, zo nodig raadsbesluit.

De Milieudienst oriënteert zich op wat een gebiedsgericht beheer voor Leiden kan betekenen in verschillende opzichten:

- monitoring en operationeel beheer;
- kenbaarheid, risicobeheersing in geval van grondwateronttrekkingen (bemalingen);

- afwegingskader bronsanering - beheer van restverontreiniging;
- programmering van bodemonderzoek;
- nazorg en beheer van diverse categorieën objecten.

Gezien de beperkte gebruiksmogelijkheden van het (zoute) grondwater onder Leiden biedt de combinatie van beheer en benutting weinig voordeel. WKO-systemen worden gesloten (1^e watervoerend pakket) of op grote diepte aangelegd. Als belangrijkste voordelen worden voorzien:

- het toelaten van (verantwoorde) verspreiding binnen het beheergebied;
- voordeel van optimalisatie bij de afweging tussen bronsanering - beheer;
- effectieve regeling van nazorg (kader, uitvoering).

Deze voordelen worden mede van belang geacht vanuit bestuurlijk perspectief:

- bij locatieontwikkeling met (deel)sanering belandt 'de nazorg' vaak in handen de overheid, per locatie afzonderlijk en zonder dekking. Overdracht naar een collectief, zo mogelijk met afkoop, biedt een structurele oplossing;
- er zijn 'onschuldige' initiatiefnemers/probleemhebbers die goedwillend een terrein hebben gekocht, daar willen bouwen met inbegrip van een (deel)sanering, maar die dan vastlopen bij stagnerende voortgang of door achteraf gebleken onderschatting. Gebiedsgericht beheer schept ruimte om in deze situaties passende, pragmatische oplossingen te vinden (met nadruk op 'onschuldig', partijen die willens en weten een verontreinigd perceel op een koopje verwerven en dan komen klagen worden niet lankmoedig bejegend).

De conclusies worden ingebracht in het contact met de provincie.

Voor de afstemming met de stroomgebiedbeheerder wordt verwezen naar de casus Bollenstreek. Voor het ALK-gebied zal de provincie, althans in eerste versie, geen gebiedsgericht beheer als KRW / GWR maatregel voorstellen.

4.6 Gebiedsgericht beheer en objectgebonden nazorg

Het Bureau nazorg van de provincie Zuid-Holland verzorgt de nazorg en het beheer van voormalige stortplaatsen en IBC-locaties in het ALK-gebied. Het gaat om een kleine 200 objecten, waarvan zo'n 30 objecten actieve zorg vragen om reden van grondwaterverontreiniging. De objecten liggen verspreid in het gebied.

Een aantal objecten veroorzaakt een zich nog steeds verspreidende grondwaterverontreiniging. Maatgevend zijn macroconstituenten (chloride en stikstofverbindingen). Incidenteel komen ook organische verontreinigingen vrij, en vrijwel altijd ook metalen. Door afbraak en vastlegging in de bodem verloopt de feitelijke verspreiding van deze laatste soorten verontreiniging (erg) traag. De vraag doet zich voor of en hoe verspreiding moet worden voorkomen. Het concept van gebiedsgericht beheer is erg aantrekkelijk:

- er wordt ruimte en tijd verkregen om de ontwikkeling te volgen en natuurlijke processen te benutten;
- beheer zo mogelijk wordt gecombineerd met functioneel gebruik van maaiveld en ondergrond;
- de monitoringinspanning wordt gericht op 'echt' risico, op het moment dat zich kan gaan manifesteren; en
- mitigatie wordt ingezet alleen als en wanneer er onaanvaardbaar risico dreigt.

In het ALK-gebied (buiten Leiden) lijkt onvoldoende argument te worden gevonden om gebiedsgericht beheer voor verontreinigd grondwater te vestigen. Het 'normale' kader van Wbb, KRW / GWR, Wm et cetera is van kracht, in gevalsgericht perspectief. De omgang met (rest)verontreiniging en object is gevalsgericht vastgelegd in vergunning of beschikking. Dit laat onverlet dat de bovengenoemde voordelen, gemotiveerd, verzilverd kunnen worden door een verantwoorde verruiming van het beheerregime per object. Zo stroomt in één van de voorbeeldsituaties een pluim vanuit een voormalige stort naar een complex sportvelden waar grondwater wordt gewonnen voor beregening. In het licht van de herijking van het provinciale bodembeleid zal zo'n situatie worden gezien als kans in plaats van bedreiging

Voor de Bollenstreek wordt, naar verwachting, gebiedsgericht beheer gevestigd in KRW / GWR kader. Als gevolg zou een vrijstelling gelden voor de kwaliteitsdoelstellingen van grondwaterlichaam. Het is niet op voorhand duidelijk of dit invloed zal hebben op de instandhouding van IBC-voorzieningen en de intensiteit van nazorg en beheer. De aanleiding voor het gebiedsgericht beheer betreft een gehele ander soort veroorzaking en soort verontreiniging (bestrijdingsmiddelen) dan die vanuit nazorg objecten. Deze onderlinge relatie verdient nadere aandacht.

Omdat er geen gebiedsgericht beheer wordt gevestigd 'onder' de beheerde objecten ontstaat geen uitruil tussen de instandhouding van IBC-voorzieningen en beheer van in gebiedsverband. Zo is ook geen sprake van een besparing op objectbeheer ten gunste van een bijdrage voor het gebiedsgerichte beheer. Wanneer in andere delen van Zuid-Holland gebiedsgericht beheer wordt geïntroduceerd, is liggen optimalisatie en verrekening in de rede. Verwezen zij naar de casus Rotterdam Stadsgebied.

Voor categorieën objecten met niet mobiele verontreiniging kunnen gebiedspecifiek oplossingen worden gezocht. Voorbeelden hiervan zijn de slootdempingen in Krimpenerwaard, de Gronings-Drentse wijken, en de toemaakdekken in Zuid Holland. Op deze gebiedsgerichte benadering wordt in onderhavig verband niet verder ingegaan.

Als besloten wordt tot gebiedsgericht beheer in landelijk gebied, zouden de uitvoerende werkzaamheden ondergebracht kunnen worden bij het bureau Nazorg. In het geval van een stedelijk beheergebied ligt aansluiting bij de gemeentelijke beheredienst in de rede. Zie verder de casus Rotterdam Stadsgebied.